

Οἱ Μολδαυοὶ εἶναι εὐρωστοί, σώφρονες, καὶ φερέ-
πνοιοι, ὑπομένοντες ἄριστα τὰς μεταβολὰς τοῦ κλί-
ματος, εἰς ἃς ὑπόκεινται. Κατὰ τὸ φαινόμενον δια-
φέρουν οὐσιωδῶς ἀπὸ τοὺς Βλάχους· ἡ πρόσοψις αὐ-
τῶν εἶναι ἥττον εἰλικρινής, καὶ ἡ παρ' αὐτοῖς συνή-
θεια τοῦ κομᾶν καὶ πωγωνοφορεῖν κάμνει σχεδὸν
ἄγριον τὸ βλέμμα των. Οἱ Μολδαυοί, μᾶλλον τῶν
Βλάχων διατηροῦντες τὴν ἐπιβρόχην τῆς νομαδικῆς
καταστάσεως, ἥτις ἐξ ἀρχῆς ἦτο κοινὴ εἰς ἀμφο-
τέρους, ἀγαπῶσι παραπολὺ τὰς μακρὰς ὁδοιπορίας.
Πάμπολλοι αὐτῶν συνηνωμένοι, περιφέρονται εἰς με-
γίστην ἔκτασιν χώρας, μετακομίζοντες ἐπὶ εἶδους
ἀμαζῶν, συρομένων ὑπὸ βοῶν, τροφὰς καὶ ἄλλα ὠφέ-
λιμα εἶδη εἰς τὰς πόλεις, τὰς διεσκορπισμένας ἐπὶ
τῶν εὐμεγεθῶν πεδιάδων τῆς Μολδαυίας. Ἡμέραν
ἐξ ἡμέρας προβαίνουνσιν ἱλαρῶς κατὰ τὸν βραδὺν ἔμ-
μετρον ἤχον τῶν πατημάτων τῶν βοῶν των, δαπα-
νῶντες ἐνίοτε ὁλόκληρον μῆνα χωρὶς νὰ ἴδωσιν οὐδὲ
μίαν κατοικίαν ἀνθρώπου. Εἰς τὴν πρόσέγγισιν τῆς
ἐσπέρας ἡ συνοδοιπορία ἴσταται, αἱ πολυάριθμοι ἁμα-
ξαι διατάσσονται ἐν εἰδει τετραγώνου, καὶ οἱ βόες
ἀφίνονται ἐλεύθεροι νὰ βόσκωσιν ὑπὸ τὴν ἀγρυπνον
φροντίδα τῶν ἀτρομήτων κυνῶν, οἵτινες συνοδεύουσι
τὸ κιρβάνιον. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ τετραγώνου, ἀνά-
πτεται πυρκαϊά, ὅπου οἱ ἀγωγιαταὶ μαγειρεύουσι τὸ
ἀπλοϊκὸν δεῖπνόν των· αὐτοῦ δὲ τελειωθέντος, ἕκα-
στος προετοιμάζεται εἰς ὕπνον, περιτυλισσόμενος εἰς
θερμὸν καὶ βαρὺ ἐπάπλωμα. Οἱ ἀκάματοι οὗτοι
περιπατηταὶ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐξαίρετοι ἱππόται·
πρὸς τὰ βορεῖνά μέρη τῆς ἡγεμονίας ἔχουν ὠραίους
τινὰς ἵππους, οἵτινες ζητοῦνται παραπολὺ. Δυνά-
μεθα νὰ παρατηρήσωμεν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ
μεγαλῆτερα ἐμπόδια εἰς τὴν ταχέαν αὐξήσιν τοῦ
ἐμπορίου τῆς Μολδαυίας εἶναι ἡ κατάστασις τῶν δρό-
μων. Μεγάλαι λεωφόροι δὲν ὑπάρχουν· ἡ πεδιάς
εἶναι ἀνοικτή· καὶ ἕκαστος ὁδοιπόρος ἐκλέγει τὴν
ὁδὸν του. Τὰ μὲν ἐλαφρότερα ὀχήματα τοῦ τόπου,
συρόμενα ὑπὸ ταχέων ἵππων, διέρχονται κατ' εὐθείαν
γραμμὴν, τὰ δὲ βαρύτερα ἀκολουθοῦσι διεύθυνσιν
μετὰ πλειοτέρας ἐπιμελείας ἐκλελεγεμένην. Ἀνε-
μοζάλοι, βροχαί, ἢ νιφετοὶ χειροτερεύουσι τὸ πρᾶγ-
μα· εἰς τοιοῦτους δὲ καιροὺς, ἢ οὐδόλως ἢ μετὰ
μεγάλῃς μόνον ὑπομονῆς καὶ στάθερότητος δύναται
νὰ κατορθωθῇ ἡ δίοδος.

Η ΠΡΟΣ ΘΑΝΑΤΟΝ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ.

« ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο
κρίσις, » λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. « Ὅσον ὁ θάνατος εἶναι βέ-
βαιος, τόσον ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος αὐτοῦ εἶναι ἐκ τῶν ἀδήλων,
ἃς μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει. Ὁ θάνατος εἶναι τὸ σπουδαιότατον
ἔργον, ἃς συμβαίνουνσιν εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐπὶ γῆς. Τότε λαμ-
βάνει τέλος ἡ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ δοκιμασία· τὸ σῶμά του, ἐκ

τῆς γῆς δν, εἰς τὴν γῆν ἐπανερχεται, τὸ δὲ πνεῦμά του ἐπιστρέ-
φει εἰς τὸν Θεόν, ὅστις ἔδωκεν αὐτό, νὰ χρηθῇ παρ' αὐτοῦ, καὶ
ν' ἀνταμειφθῇ κατὰ τὰ ἔργα, τὰ ἐν τῷ σώματι πραχθέντα.

Ὁ θάνατος εἶναι τῶντι πολυχρόνιος ὕπνος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἰ-
ώνιος. Εἶναι ὕπνος τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς ψυχῆς. Τὰ
νεκρά σώματα τῶν ἀνθρώπων θέλουσι κοιμᾶσθαι εἰς τὸ χῶμα τῆς
γῆς, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν,
καὶ νὰ ἐξυπνίσῃ αὐτά. Ἐνθ' ἐλιθοβολεῖτο ὁ πρωτομάρτυς Στέ-
φανος, προσευχόμενος ἔλεγε, « Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. »
Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη· εὐλαβεῖς δὲ τινες μετεκόμισαν τὸ
σῶμά του εἰς τὸν τόπον τῆς ταφῆς, ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του ὁ Χρι-
στὸς παρεδέχθη ἀναμφιδόλως εἰς τὸν παράδεισον, ὡς ἄλλοτε τὸ
τοῦ ἐν μετανοίᾳ ἀποθανόντος ληστοῦ. Ὁ Μωϋσῆς ἀπέθανε, καὶ
ὁ Κύριος ἔθαψεν αὐτὸν εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Μωάβ, καὶ ὁμοῦς μετὰ
παρέλευσιν 1400 ἐτῶν μανθάνομεν ὅτι ἐφάνη μετὰ τοῦ Ἡλιοῦ,
καὶ συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς μετα-
μορφώσεως. Τὸ σῶμά του, ὁ χεῖς αὐτοῦ, ἀναμφιδόλως ἐκοιμάτο
ἀκόμη ὅπου ὁ Κύριος ἔειχε θάψεν αὐτόν· ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του
συνεκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου.

Τὰ σώματα τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ μετανο-
ήσαντος ληστοῦ κοιμῶνται ἀκόμη εἰς τὸ χῶμα τῆς γῆς μετὰ τῶν
νεκρῶν, τὰ δὲ πνεύματά των εὐρίσκονται μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν
τῷ παραδείσῳ. Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς πίστεως, προ-
ητοιμάσθησαν εἰς θάνατον. Περὶ τοῦ Μωϋσέως λέγεται, ὅτι προε-
τίμησε « συγκακοχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν
ἁμαρτίας ἀπολαύειν· μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύ-
πτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς
τὴν μισθαποδοσίαν. » Εἶχε πίστιν εἰς Χριστὸν, τὸν Σωτῆρα τοῦ
κόσμου ὅστις ἐμελλε νὰ ἔλθῃ, καὶ περιέμενε τὴν μεγάλην καὶ
αἰώνιον ἀνταμοιβήν, τὴν κληρονομίαν ὧν ὅσοι ἀγαπῶσιν αὐτόν,
ἐλπίζουν εἰς αὐτόν, καὶ ὑπακούουσιν αὐτόν. Μὲ ποίας λέξεις ἡδύ-
νατο νὰ ἐκφράσῃ ὁ Στέφανος ἐμφατικώτερον τὴν πεποίθησίν του,
τὴν πίστιν του, εἰμὴ παραδίδων εἰς αὐτόν τὸ πνεῦμά του, ὅτε εὐ-
ρίσκετο εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου; Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ
τοῦ ἀποθνήσκοντος ληστοῦ; Μολὶς εὐρίσκωμεν τοσαύτην πίστιν,
καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἰσραήλ.

Οὐδεὶς οὐτε εἶναι, οὐτε δύναται νὰ ᾔηαι προητοιμασμένος εἰς
θάνατον, χωρὶς ἀληθινῆς πίστεως εἰς Χριστὸν, ὡς τὸν Ἀμνὸν τοῦ
Θεοῦ ὅστις αἶρει τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Τῆς πίστεως ὑπάρ-
χουσι δύο εἶδη, τὸ μὲν νεκρὸν, τὸ δὲ ζῶν καὶ ἐνεργόν. Ἡ νεκρά
πίστις δὲν εἶναι καλῆτέρα τοῦ νεκροῦ σώματος. Δὲν μεταδίδει
κάμμειαν κίνησιν οὐτε εἰς τὴν καρδίαν, οὐτε εἰς τὰς χεῖρας, οὐτε
εἰς τὴν γλῶσσαν, οὐτε εἰς τοὺς πόδας. Ὁ νεκρὸν μόνον ἔχων
πίστιν δὲν εἶναι καλῆτερος τοῦ μηδεμίαν ἔχοντος πίστιν· διότι ἡ
πίστις του δὲν εἶναι εἰμὴ κενὸν ὄνομα. Ποῖος εἶναι προητοιμα-
σμένος εἰς θάνατον; Ὁ ἔχων ζῶσαν ἐνεργητικὴν πίστιν· ἡ τοι-
αύτη πίστις συνοδεύεται πάντοτε μὲ ἀληθινὴν καὶ ἐγχαρδὶον με-
τάνοιαν, καὶ ἐπιφέρει πάντοτε ἱλαρὰν ὑπακοὴν εἰς τὰς ἐντολὰς
τοῦ Θεοῦ. Δύναται τις ν' ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ, ἢ μᾶλλον ἐν ἀναι-
σθησίᾳ χωρὶς πίστεως; ἀλλ' οὐδεὶς δύναται ν' ἀποθάνῃ ἐν ἀσφα-
λείᾳ χωρὶς αὐτῆς.

Ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ νὰ σκεπτώμεθα σπουδαίως καὶ συνεχῶς
περὶ τῆς προσεγγίσεως τοῦ τέλους τῶν ἐπὶ γῆς ἡμερῶν μας. Ποτὲ
ἂς μὴ λησμονώμεν ὅτι τὸ τέλος τοῦ βνητοῦ σταδίου μας μέλλει
νὰ ᾔηαι ἡ ἀρχὴ ἀτελευτήτου ζωῆς ἐν τῷ μέλλοντι κόσμῳ, καὶ
ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ θύρα, δι' ἧς μεταβαίνομεν ἐκ τοῦ ἐνὸς εἰς
τὸν ἄλλον. Εἰς τὴν ἀτελευτήτην ἐκείνην ζωὴν θέλουσιν ἐπενεργῇ-
σει τὰ αἰσθητά, αἱ ἀρχαί, καὶ ἡ διαγωγὴ μας κατὰ τὴν τα-

χειαν ἡμῶν διάβασιν διὰ τοῦ παρόντος τούτου κόσμου. Ὁ σπόρος σπείρεται ἐνταῦθα, ἀλλ' ἐκεῖ γίνεται ὁ θερισμός. Καὶ ποῖος θέλει εἶσθαι τάχα ὁ θερισμὸς αὐτός; Θέλει εἶσθαι ὡς ὁ σπειρόμενος σπόρος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν συλλέγουσι σίτον ἀπὸ τὸν σπόρον τῶν ζιζανίων, οὔτε σταφυλὴν ἀπὸ ἀκάνθας, οὔτε σῦκα ἀπὸ τριβόλους. Ἡ ἐπὶ γῆς ἀμαρτωλὴ ζωὴ δὲν ὑπόσχεται ἁγίαν καὶ εὐδαίμονα ζωὴν ἐν οὐρανῷ. Ὅτι, σπείρει ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸ θέλει καὶ θερίσει. Ὁ ἐν ἀμαρτίᾳ ζῶν ἔχει δίκαιον νὰ φοβῇται ὅτι θέλει ἀποθάνει ἐν ἀμαρτίᾳ, καὶ συναπολεσθῇ μετὰ τῶν ἀσεβῶν.

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ Η ΣΩΜΑΤΕΜΠΟΡΙΑ. Ἀρ. 2.

Δοῦλοι τῶν Ῥωμαίων.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν σύστημα τῆς δουλείας εἶχεν ιδιότητα, αἵτινες διέκρινον αὐτὸ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. Θεωρητικὴ τις διαφορά ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τὰ δύο συστήματα. Οἱ μὲν Ἕλληνες θεώρουν τὴν δουλείαν ὡς παραγομένην ἐκ τοῦ νόμου τῆς φύσεως καὶ ἐκ μονίμων διαφορῶν εἰς τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων «δῆλον», λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, «ὅτι τινὲς φύσει δούλοι.» Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὠμολογοῦν ὅτι ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι φύσει ἐλεύθεροι, καὶ ἀπέδιδον τὰ δικαίωματα τῶν δεσποτῶν ἐπὶ τῶν δούλων τῶν ὅλων διόλου εἰς τὴν βούλησιν τῆς κοινωνίας—εἰς τὸ ἐθνικὸν δίκαιον, ἐὰν οἱ δούλοι ἡχμαλιτίζοντο εἰς τὸν πόλεμον, καὶ ἀντὶ νὰ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν νικητῶν, ὡς ἡδύνατο, διεφυλάσσοντο ὥστε νὰ πωληθῶσιν ἢ εἰς τὸ πολιτικὸν δίκαιον, καθὼς ὅτε ἐνῆλξε τις ἐπὶ αὐτοῖς αὐτὸς ἑαυτὸν. Τὸ τέκνον δούλης κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον ἠκολούθει τὴν κατάστασιν τῆς μητρὸς του. Ἀπελευθερώσεις ἐγένοντο πολὺ συχνότερον ἐν Ῥώμῃ παρ' ἐν Ἑλλάδι· καὶ ὁ ἀπελευθερὸς πολλὰκις καθίστατο Ῥωμαῖος πολίτης. Ἐν Ἀθήναις, ἐξ ἐναντίας, ὁ ἀπελευθερωθεὶς δούλος σπανίως ἀπελάμβανε τὰ προνόμια τῆς πολιτογραφίσεως.

Οἱ δούλοι, παρὰ τοῖς Ῥωμαῖοις, δὲν θεωροῦντο ὡς μέλη τῆς κοινωνίας· δὲν εἶχον δικαίωματα, καὶ θεωροῦντο ὑπὸ τοῦ νόμου ὅχι ὡς πρόσωπα, ἀλλ' ὡς πράγματα ἢ ὑπάρχοντα. Δὲν ἡδύνατο οὔτε νὰ ἐνάξωσιν οὔτε νὰ ἐναχθῶσι, καὶ δὲν ἠμποροῦν ν' ἀπαιτησῶσι τὴν προστασίαν τῶν δημάρχων. Νόμιμος γάμος δὲν ἐσυγχωρεῖτο εἰς αὐτοὺς, ἀλλὰ συνέζων μὲ γυναῖκα τοῦ βαθμοῦ τῶν ὡς μὲ παλλακίδας, καὶ ἡ μετ' ἄλλης γυναῖκος συμβίβωσις δὲν ἐλογίζετο μοιχεία· μετὰ τὴν στερέωσιν αὐτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ παρῆλθον ἑκατονταετηρίδες πρὶν κληρωθῶσι τὰ τῶν δούλων συνεικόσια κύρια καὶ ἀδιέλυστα. Ἐπὶ τέλος, ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ἐσυγχώρησεν εἰς τοὺς δούλους νὰ νυμφεύωνται, καὶ νὰ λαμβάνωσι τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως, καὶ ὁ Ἀλέξιος Κομνηνὸς ἀνένεώσε τὴν ἀδειαν. Πρὶν τούτου, οἱ δούλοι, μὴ θεωρούμενοι ὡς νομίμως ἔγγαμοι, δὲν εἶχον πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν τέκνων τῶν, οὐδ' ἀνεγνωρίζοντο δεσμοὶ συγγενείας μετὰ αὐτῶν, ἐκτὸς ὡς πρὸς τὴν αἰμομιξίαν καὶ πατροκτονίαν, ἅτινα θεωροῦντο ὡς ἐγκλήματα κατὰ τὸν νόμον τῆς φύσεως. Μολονότι οἱ δούλοι δὲν ἐσυγχωροῦντο νὰ ἔχωσιν ἰδιοκτησίαν, ἡδύνατο ὅμως ν' ἀποκτῶσιν αὐτήν, ἀλλὰ πᾶν ὅτι ἀπέκτων ἄνθρωπος εἰς τοὺς δεσπότης τῶν. Δούλος δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ κατέχῃ δημόσιον ὑπόδηγμα, καὶ ἂν δούλος τις, μὴ γινωσκόμενος ὡς τοιοῦτος, εἶχε λάβειν ὑπεύθυνον τινα θέσιν, ἥτο προβληματικὸς μετὰ τῶν νομικῶν ἐὰν αἱ πράξεις αὐτοῦ ἦσαν κύριαι ἢ ἄκυροι. Δούλοι, ἀκόμη καὶ ἀπελευθεροί, δὲν ἦσαν δεκτοὶ εἰς τὸν στρατὸν ἐκτὸς περὶ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς δημοκρατίας. Εἰς περιστάσεις κατεπείγοντος δημοσίου κινδύνου, ὡς μετὰ τὴν ἐν Κάνναις ἦτταν, δούλοι ἠγορά-

ζοντο ὑπὸ τοῦ κράτους, καὶ ἐστέλλοντο εἰς τὸν στρατὸν, καὶ ἂν διήγον καλῶς, ἠλευθερόνοντο.

Ὀλίγα τινα εἶδη φορεμάτων δὲν ἐσυγχωροῦντο εἰς τοὺς δούλους καὶ τὰς δούλας· γενικῶς ὅμως ἐνεδύοντο ὡς οἱ πτωχοὶ ἐλεύθεροι. Εἰς τὴν παρακμὴν τῆς δημοκρατίας ἐγενέετο ποτε πρότασις νὰ προσδιορισθῇ ἰδιαίτερα τὶς ἐνδυμασίαι τῶν δούλων· ἀλλ' ἀπεβλήθη ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἐπικίνδυνον νὰ βλέπωσιν οἱ δούλοι πόσον ὑπερέβαινον τοὺς ἐλευθεροὺς κατὰ τὸν ἀριθμὸν. Ἡ χρῆσις ἵππων, ἁμαξῶν, ἢ φορείων, ἦτον ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς δούλους ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Δὲν ἀπεστεροῦντο ὅμως τὰ δικαίωματα τῆς ταφῆς, καὶ πολυάριθμοι ἐπιγραφαὶ μαρτυροῦσιν ὅτι πολλὰκις ἀνήγειρον μνημεῖα εἰς τιμὴν τεθνηκότων δούλων οἱ δεσπότης, οἱ ὅμοιοι, ἢ οἱ φίλοι τῶν, ἐξ ὧν τινὰ φέρουσι τὰ γράμματα D. M. "Diis Manibus," ἡγοῦν Θεαῖς Χερσί· διότι, κατὰ τὴν θεωρίαν τῶν Ῥωμαίων ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι φύσει ἀλλὰ νόμῳ δούλοι, ὁ θάνατος ἐλογίζετο ὡς δίδων τέλος εἰς τὴν μετὰ τὸν δούλων καὶ δεσποτῶν νομικὴν διάκρισιν, καὶ κατὰ συνέπειαν αἰσχία τετελευτηκότος δούλου ἠμποροῦν νὰ ᾔναι ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ εἰς ἐλεύθερον. Πολλὰκις ἐθάπτοντο οἱ δούλοι εἰς τὰ μνημεῖα τῆς οἰκογενείας τοῦ δεσπότης τῶν.

Ὡς πρὸς τὰς διαφορὰς κλάσεις καὶ τὰ διάφορα ἐνασχολήματα τῶν δούλων, πρῶτον μὲν διηροῦντο εἰς δημοσίους καὶ μερικοὺς. Δημοσίοι δούλοι ἦσαν οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν κυβέρνησιν ἢ εἰς δημόσια σώματα, παρήγοντο δὲ ἀπὸ τὸ ἀναλογεῖν εἰς τὴν ἐξουσίαν μερίδιον ἐκ τῶν εἰς πόλεμον αἰχμαλωτιζομένων, ἢ ἀπεκτῶντο ἀγοραζόμενοι. Δημοσίοι δούλοι κατωτέρου βαθμοῦ ἐνησχολοῦντο ὡς κωπηλάται ἐπὶ τοῦ στόλου, ἢ εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν ὁρῶμων καὶ ἐθνικῶν οἰκοδομῶν. Οἱ δὲ ἀνωτέρου χαρακτῆρος διαρίχοντο ἐπιτηρητὰ δημοσίων οἰκοδομῶν, δεσποτηρίων, καὶ ἄλλης ἰδιοκτησίας τοῦ κράτους, ἢ θεράποντες ἀρχόντων, ἱερέων, καὶ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων, ὡς φύλακες, βιβδοῦχοι, δῆμιοι, ὑδροφόροι, βορβορολόγοι, κλπ.

Οἱ μερικοὶ δούλοι γενικῶς διεχωρίζοντο εἰς ἀστυκοὺς καὶ ἀγροτικούς· καὶ οἱ μὲν ὑπηρετοῦν εἰς τὰς ἐν τῇ πόλει οἰκίας, οἱ δὲ εἰς τοὺς ἀγρούς. Δι' ὅλας τὰς χρεῖας τοῦ οἰκιακοῦ βίου, τῆς γεωργίας, καὶ τῶν βαναύσων τεχνῶν, καὶ δι' ὅλας τὰς πολυειδεῖς τρυφὰς ἐξευγενισμένου καὶ ἡδυπαθοῦς λαοῦ, ὑπῆρχεν ἀνάλογος κλάσις δούλων. Μεγάλαι ποσότητες ἐπληρόνοντο ἐνίοτε διὰ δούλους μερικῶν εἰδῶν, ἐξ ὧν τινὰς ἡμεῖς ἠθέλομεν κρίνει τοὺς ὀλιγώτερον χρησίμους. Οἱ εὐνοῦχοι ἦσαν πάντοτε ἀκριβώτατοι· τὴν συνθήθειαν τοῦ εὐνουχίῃν ἐδανείσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τοῦ Ἀσιατικοῦ, οἵτινες ἐμετρήχοντο τὸ ἀνόσιον τοῦτο ἔργον ἀπὸ τοὺς χρόνους αὐτοῦ τοῦ Ἡρόδοτου (Ἡ. 105)· ἐξηκολούθησε δὲ μέχρι τοῦ Δομιτιανοῦ, ὅστις ἀπηγόρευσε αὐτήν· ἀλλ' οἱ εὐνοῦχοι ἐξηκολούθουν νὰ εἰσάγονται ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν. Γελωτοποιὸς ἐπωλεῖτο κάποτε δι' 160 περίπου λίτρας στερλίνας. Νάννοι καὶ γίγαντες ἦσαν πρὸς τούτοις πολυζήτητοι. Ὁ Μάρκος Ἀντώνιος ἐπλήρωσε διὰ ζευγὸς ὠραίων μενιράκιων 1600 λίτρας στερλίνας. Ὁ Μαρτιάλης ἀναφέρει ἐν ὠραίῳ μενιράκιον πωληθὲν δι' ὅσον τὰ δύο ταῦτα. Ὑποκριταὶ καὶ ὀρχηστὰς ἐπωλοῦντο ἀκριβώτατα, ὡς καὶ γυναῖκες μὲ προσωπικὰ θέληγτρα, αἵτινες ἐκπορευόμεναι ἐγένοντο πηγὴ πλούτου εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας. Ὁ καλὸς μάγειρος ἐτιμᾶτο τέσσαρα τάλαντα, ἢ 772 λίτρας στερλίνας. Ἱατροί, γραμματικοί, ἀντιγραφεῖς, ἀναγνώσται, καὶ στενογράφοι, εἶχον ἱκανὴν ζήτησιν. Τῶν δὲ κοινῶν δούλων διέφερεν ἡ τιμὴ ἀπὸ πεντήκοντα εἰς εἴκοσι λίτρας στερλίνας, κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν καὶ ἄλλας περιστάσεις. Ἡ ἐλαχίστη νόμιμος τιμὴ ἑνὸς δούλου τῶν